

DE L'ANIMACIÓ A LA LECTURA I LA MEDIACIÓ AL PAÍS VALENCIÀ

M. Dolors Pellicer

ES CANÇONS DE BRESSOL, ELS CONTES, TIRALLONGUES i poemes repetits a l'entorn familiar proporcionen als infants el primer contacte amb la literatura molt abans que comencen a desxifrar les primeres lletres escrites. De manera natural, a través de l'oralitat, es crea un clima de benestar, de tranquil·litat i alhora d'expectació plaent, favorable a l'inici d'una bona animació a la lectura.

Entenem per “animació a la lectura” tot un ventall molt divers d'activitats, d'accions i fins i tot actituds per part dels mediadors que afavoreixen el contacte entre alguna o algunes persones –especialment infants- i els llibres.

Cal subratllar de bestreta que només si aquest contacte es produeix de manera agradable i relaxada, sense pressions ni tramoies interessades de cap tipus podrà consolidar-se l'hàbit lector i la lectura esdevindrà una afició consolidada.

El terme “animar”, doncs, s'entén com a sinònim d'invitar, incitar, fomentar, però també entusiasmar, il·lusionar, enllepolir, aficionar, enganxar. A casa nostra començà a arrelar paral·lelament al procés de democratització de la nostra societat i els diversos estaments que en formen part.

L'animació a la lectura –o foment de la lectura, que és l'expressió equivalent més utilitzada en l'actualitat- és un fet complex que ha d'implicar diversos sectors de la societat o àmbits d'influència en el lector potencial. Aquests són principalment els àmbits familiar, escolar i bibliotecari; encara que, per tal que resulte força més eficient, és necessari que s'hi impliquen altres estaments de la societat: des de

2 d'abril
dia del llibre
infantil
i juvenil

23 d'abril
dia del
llibre

L'Escola
del Llibre

per al foment
de la lectura

llegir per a aprendre

les entitats i associacions culturals, les llibreries, editorials, mitjans de comunicació... i molt especialment els organismes de govern i les institucions públiques competents.

Si partim de la certesa que cap persona naix sent lectora, ni dotada d'un instint que pugui conduir-la a ser-ho, convindrem que és necessari dur a terme una acció externa que potencie aquesta qualitat.

Pares, mares, ensenyants i bibliotecaris, entre d'altres agents de l'animació, han de servir de mediadors entre els llibres i els possibles lectors, per tal que l'encontre tinga lloc en el moment i de la forma més convenient perquè la unió siga realment fructífera, perquè aquell xiquet o aquella xiqueta hi experimente un vertader plaer que li desperte el desig de continuar llegint i consolide així, de mica en mica, l'hàbit lector.

L'entorn familiar

Encara que sabem que no existeix cap recepta màgica per fer lectors, i que una mateixa estratègia assajada amb distintes persones pot provocar resultats diversos, podem afirmar que en el camí de l'animació a la lectura l'entorn familiar té un paper fonamental, i que és justament al caliu de la llar on cal fer-hi les primeres passes.

Una casa on tots els membres de la família són lectors; on s'atorga un espai determinat per guardar els llibres que es van adquirint, tot construint la biblioteca familiar, a l'abast de tothom; on es valora cadascun dels instants dedicats a la lectura constitueix el lloc més idoni per iniciar els infants en aquelles pràctiques que arriben a fer-los descobrir el gust per la lectura i el plaer d'esdevenir lectors habituals.

Cal tenir en compte que durant el període de la infantesa una gran part de l'aprenentatge es produeix per imitació de les conductes de l'entorn. En conseqüència, la primera circumstància afavoridora en el procés de fer lectors rau en el fet que pares, mares, germans i altres familiars es mostren als ulls dels menuts com a lectors. Encara més, com a lectors que gaudeixen de la lectura. Tot partint d'aquest clima ideal s'hi aniran sovintejant un seguit de pràctiques com ara: narrar i llegir contes des del bressol, tot mostrant-los sempre el llibre com una font de plaer; regalar llibres per celebrar determinats esdeveniments i també de manera espontània, sense cap més motiu que el gust de gaudir d'una nova història o d'un nou poemari; acompanyar els infants regularment a visitar la biblioteca i les llibreries properes, a fi que s'habituen a desimbolde's i a accedir-hi de manera autònoma; valorar i animar-los a realitzar amb gust les lectures proposades des

de l'escola, així com escoltar amb interès els seus comentaris a propòsit dels propis gustos literaris i fer-los els suggeriments adequats perquè vagen ampliant el ventall de possibilitats alhora que forgen un sentit crític envers les lectures.

Aquestes i moltes altres pràctiques que ja observem palesen l'interés i el compromís cada vegada més comú de les famílies en l'educació lectora dels seus fills i les seues filles. No obstant això, cal tenir present que no sempre s'hi compta –malgrat la bona voluntat– amb la formació i el coneixement adequats per dur-les a terme adequadament. En ocasions són moltes les mancances que dificulten que en determinades famílies es pugui realitzar amb èxit una animació a la lectura eficaç. També és veritat que, des de diversos estaments, on hi ha mestres, bibliotecaris o altres professionals conscients de la importància que tenen aquestes primeres experiències lectores, s'ofereixen tallers i cursos formatius on els pares i les mares que ho necessiten reben les orientacions i ajudes essencials tant des del punt de vista tècnic com emotiu per superar les dificultats.

L'escola

Amb tot i això, són moltes les criatures que encara actualment inicien el període d'escolarització sense cap contacte previ amb els llibres, sense aquell primer i càlid acostament a l'univers de la lectura que es du a terme a la llar. De fet, hi ha la creença, en certs sectors de la societat, que la relació dels infants amb els llibres s'ha d'iniciar a l'escola i, fins i tot, que és únicament en aquella institució on aquest contacte s'ha de produir necessàriament.

L'escola, doncs, haurà d'acomplir, en aquest aspecte com en tants d'altres, un paper igualador i oferir la possibilitat d'equilibrar els resultats minimitzant les conseqüències de les diverses circumstàncies amb què hi arriben els escolars. De fet, segons la legislació actual en matèria educativa l'escola haurà de proporcionar-los els mitjans necessaris per assolir una bona competència lectora que els permeti accedir d'una manera crítica a la lectura, concebuda com a font de plaer i font d'informació. Perquè això siga possible es fa del tot imprescindible ajudar a crear l'hàbit lector de l'alumnat i a consolidar-lo al llarg del període escolar ja que és bastant probable que aquells alumnes que acaben l'escolaritat sense haver-lo assolit tinguen moltes dificultats per arribar a assolir-lo al llarg de la seua vida.

El fet d'admetre aquesta afirmació confereix una responsabilitat molt gran no sols als mestres i les mestres que exerceixen la docència

sinó a tot el sistema educatiu, que hi ha de posar els recursos i crear les circumstàncies idònies perquè aquest objectiu es duga a bon cap.

Ja des dels primers moments de l'arribada dels xiquets i les xiquetes al Centre, a les aules d'Educació Infantil, s'ha de comptar amb el foment de la lectura com un dels eixos fonamentals que vertebrarà l'activitat diària: des de la clàssica hora del conte, amb narració de rondalles tradicionals i contes de nova creació, cançons i petits poemes fàcils de memoritzar o la mostra de grans àlbums il·lustrats, passant per infinitat de pràctiques que s'aniran ampliant al llarg de l'escolaritat segons el pla establert a cada centre, sense oblidar les visites a llibreries i a altres biblioteques més enllà de la biblioteca central o del cicle i que tant poden ser públiques com les pròpies biblioteques incipients que cada xiquet o xiqueta vaja forjant a sa casa.

* * *

L'Ordre 44/2011, de 7 de juny, de la Conselleria d'Educació regula els plans per al foment de la lectura en els centres docents del País Valencià.

El punt de partida legal més immediat d'aquesta ordre cal buscar-lo en la LOE (Llei Orgànica 2/2006, de 3 de maig, d'Educació) on es feia constar, entre altres qüestions la importància del foment de la lectura i l'ús de les biblioteques escolars en la millora de la qualitat de l'ensenyament, tant en l'Educació Infantil, com en l'educació Primària, Secundària Obligatòria i Batxillerat. Així mateix, en l'esmentada llei s'estableix que correspon a les administracions educatives proveir recursos necessaris per a garantir, en el procés d'aplicació d'aquella llei, la posada en marxa d'un pla de foment de la lectura.

Ja en la llei d'Educació precedent, la LOGSE, publicada el 1990, s'hi proposava un nou tipus d'educació que feia necessari l'ús d'una nova metodologia més activa que, tot prenent com a base la investigació i la manipulació de diverses fonts d'informació, feia possible el desenvolupament d'estratègies necessàries per a un aprenentatge més autònom.

En el marc d'aquell model d'ensenyament s'introduïen ja conceptes com l'animació a la lectura i la dinamització de les biblioteques escolars, la reivindicació de les quals en aquell moment es trobava molt viva en certs sectors de la societat. Cal dir, però, que aquella LOGSE va ser substituïda per la posterior LOE sense que s'hi pogueren constatar grans avanços, especialment pel que fa al funcionament de les biblioteques escolars, on tot restà en una declaració de bones

intencions malgrat algunes intervencions puntuals de l'Administració que permeteren l'adquisició de llibres de lectura en la majoria de les nostres escoles i malgrat les accions sempre voluntàries dutes a terme per determinats ensenyants molt compromesos, en col·laboració amb determinats grups de bibliotecaris i bibliotecàries que igualment sentien com a pròpia l'aspiració d'aconseguir fer realitat la figura del mestre bibliotecari.

Si ens traslладem als anys '80 i finals dels '70 constatem que amb l'arribada d'aires nous i la democratització de la societat a casa nostra, s'inicia un període de forta activitat des de les bases encaminada sobretot a bandejar definitivament el vell sistema i projectar un futur ple d'esperances. Entre els estaments que més acusen –o encara millor, impulsen– aquests canvis destaca l'escola, els ensenyants. Amb la creació dels Moviments de Renovació Pedagògica molts mestres s'agrupen, assagen nous mètodes d'ensenyament, llancen propostes educatives que revolucionen el dia a dia del treball a les aules. Pel que fa a la lectura, comença a abandonar-se la idea utilitària que lligava necessàriament l'activitat lectora amb l'obtenció d'un rendiment pràctic, amb l'adquisició d'un determinat saber, i s'introdueix la idea de llegir per plaer.

En les diverses Escoles d'Estiu del País Valencià comencen a impartir-se cursos d'Animació a la Lectura on s'apleguen ensenyants d'arreu per tal de compartir inquietuds i aprendre noves tècniques que aviat duen a l'aula, tot fent que evolucione de mica en mica el panorama de les escoles pel que fa als llibres i la lectura. A partir d'aquell moment hi arriben autors com Roald Dahl i les seues propostes audaces o Gianni Rodari i la seua imprescindible *Gramàtica de la fantasia*, es comencen a organitzar les minses biblioteques amb què compten les escoles, s'hi estableix el servei de préstec, importantíssim per a una difusió democràtica de la literatura entre la població escolar i que moltes voltes es fa gràcies a la col·laboració dels propis escolars així com s'esdevé en la classificació i catalogació del fons bibliogràfic, es fan les primeres guies de lectura, s'institueix l'hora del conte... per a la qual cosa s'arriba a comptar en ocasions amb la participació d'alguns pares i algunes mares que compartien de bestreta la il·lusió pel canvis que s'estaven experimentant.

Molts d'aquells mestres s'organitzen en seminaris permanents i arriben a constituir grups de treball tan sòlids que alguns encara funcionen en l'actualitat, com és el cas del Col·lectiu de Literatura Infantil i Juvenil que es va formar en aquell moment sota l'aixopluc de l'Escola d'Estiu d'Elx.

Amb la publicació de la Llei d'Ús i Ensenyament del Valencià el 1983 es posen en marxa una sèrie de mecanismes que van configurant tot un panorama inèdit a casa nostra. En aquell moment es dona a conèixer l'obra d'alguns escriptors i escriptores que havien iniciat la seua producció adreçada a joves i infants, com és el cas d'Empar de Lanuza, Carles Cano i Mercè Viana, entre d'altres, als quals van afegint-se nous escriptors, ensenyants en una gran majoria, que comencen a escriure empesos per la necessitat de textos per a la lectura en català que es crea a les aules arran de l'ensenyament de i en la nostra llengua. Diverses editorials del País Valencià es llancen a la publicació d'aquests textos, com ara Bullent, Tres i Quatre, Marfil... i les noves Gregal, Bromera, Tàndem, etc. Fins i tot en un primer moment de demanda creixent la Diputació de València i la Conselleria de Cultura, Educació i Ciència hi col·laboren amb la publicació de llibres per a infants.

Arreu del país sovintegen els fòrums, cursos, conferències i altres encontres on es reflexiona sobre el paper de la lectura i les biblioteques escolars, on es donen a conèixer els nous escriptors i la seua obra i s'introdueixen noves tècniques de difusió de la literatura. Impulsada en part per persones qualificades procedents de diversos àmbits, com Teresa Labata, Rosa Serrano, Gemma Lluch i la mítica bibliotecària Aurora Díaz-Plaja, es crea una xarxa de grups de treball que aplega sobretot mestres i bibliotecàries i bibliotecaris compromesos en el fet de llegir per fer llegir.

Les escoles s'impliquen en el foment de la lectura i esdevenen des d'aleshores la més gran caixa de ressonància de la LIJ al País Valencià. En gran part dels centres educatius hi ha alguna persona que s'encarrega de dinamitzar i engrescar la resta del professorat, de proposar activitats i programes encaminats a despertar de manera lúdica l'interés de l'alumnat envers la lectura. Tot això, cal subratllar-ho, amb una gran dosi de voluntarisme que intenta compensar amb dedicació i cabuderia la manca de preparació, dotacions, temps i marc legal suficient.

Però això no és bufar i fer ampolles. El temps passa, les circumstàncies canvien, i ara no es pot fer dependre tot de la bona voluntat. El mediador, en qualsevol dels àmbits en què centre la seua funció, ha de respondre a un perfil determinat. El mestre o la mestra que pretenga fer lectors ha de tenir en compte que només els bons lectors, aquells que senten passió per la lectura, poden encomanar el goig de llegir. Llegir és el primer pas per fer llegir. Quan l'alumne percep que aquell entusiasme és autèntic s'estableix una relació d'afectivitat

i un clima de gaudi que facilita la imitació del model que suposa el mestre o la mestra.

Als centres educatius solen barrejar-se, no sempre amb fortuna, conceptes com ara aprendre a llegir, aprendre literatura i llegir per plaer. Cal llegir a l'alumnat i també, llegir amb l'alumnat però tenint cura de servir un precepte molt important: el verb "llegir" és de mal conjugar en imperatiu i la idea de plaer lliga malament amb la idea d'obligació per tant cal dissociar aquests dos conceptes pel que fa al fet lector i evitar sotmetre els alumnes a la realització d'exercicis rutinaris i activitats poc estimulants al voltant de la lectura.

Si se supedita l'acte de llegir a posteriors controls, avaluacions i seguiments obligatoris és possible que l'objectiu desitjat no s'arribi a assolir mai. L'escola, així, tant pot arribar a crear lectors com no lectors. Així, cal oferir la possibilitat de llegir a l'aula com un regal, no mai com un càstig i establir un temps diari dedicat a la lectura, però també ser suficientment flexibles com per aprofitar qualsevol moment que es presenti de manera espontània per xarrar al voltant de la lectura, dur a terme intercanvis sobre experiències lectores o escoltar suggeriments del propi alumnat.

El valor real de la lectura, doncs, no s'ha de buscar en la consecució immediata de resultats útils o pràctics com ara l'adquisició de vocabulari, la millora de l'ortografia o de la competència lingüística. El vertader valor de la lectura rau en quelcom de molt més intangible, perceptible íntimament i possiblement a llarg termini, perquè llegir millora la nostra qualitat humana, ens ajuda a avançar en el procés sempre inconclús de la humanització.

Advertim, però, que les escoles no sempre són el lloc ideal que es voldria, que tot sovint la vida hi és mediatitzada per circumstàncies que priven de la tranquil·litat necessària per dur endavant ensenyaments realment essencials en favor dels exigits com a immediats, que massa vegades la immensitat d'allò que es preté assolir va en detriment de la qualitat d'allò que realment s'arriba a assolir. El mestres i les mestres són conscients que no sempre està al seu abast aconseguir resultats positius en la creació d'hàbits lectors. Fomentar el gust per la lectura és ben complex i moltes vegades cal lluitar contra determinants adversos d'índole familiar, social i fins i tot del propi sistema educatiu.

Uns programes increïblement extensos, l'augment incessant d'obligacions i les accions rutinàries considerades inqüestionables a què han de fer front a diari tant alumnes com ensenyants, una compartimentació del saber i una distribució de l'horari escolar il·lògica

per estressant, una metodologia de treball basada quasi exclusivament en l'ús i abús del llibre de text i l'exigència cada vegada més imperiosa d'obtenir resultats positius de manera immediata, dins d'un sistema força competitiu unit a circumstàncies desfavorables que poden confluïr en determinades classes són factors que minimitzen les possibilitats d'èxit de propostes que per elles mateixes reben poc suport institucional.

Malgrat tot, cal insistir que des l'actual llei d'educació (i també l'anterior) es propugna un tipus d'ensenyament més autònom, on l'estudiant pugui construir el propi aprenentatge, a partir de la investigació i la recerca basada en la manipulació de múltiples i diverses fonts d'informació i que en aquest marc d'aprenentatge es considera necessari el foment de la lectura i l'ús de les biblioteques escolars per accedir a un aprofitament crític de tota mena de recursos.

La funció de les biblioteques

La Biblioteca Escolar, reivindicada ja des del moment en què es comença a crear un nou tipus d'escola a casa nostra i es comença a assajar un nou tipus d'ensenyament, és considerada en l'actualitat com un espai dotat de recursos diversos per oferir a tots els membres de la comunitat educativa informació en qualsevol suport –incloent-hi les noves tecnologies–, un lloc d'aprenentatge on l'alumnat pugui formar-se de manera autònoma, i desenvolupar un pensament crític i constructiu.

La Biblioteca Escolar és part integrant del procés educatiu i compleix diverses funcions, encaminades a facilitar el desenvolupament del Projecte Curricular de Centre i que podrien agrupar-se en dos blocs: oferir els mitjans necessaris per a l'aprenentatge en totes les àrees i el foment de la lectura com a font de plaer, amb la finalitat de crear en l'alumnat hàbits permanents de lectura.

El bon funcionament de la biblioteca està necessàriament lligat a l'existència de la mestra o mestre bibliotecari, que s'encarregarà de la seua organització i promourà activitats que faciliten un encontre plaent de l'alumnat amb els llibres des del primer moment de l'escolarització.

En col·laboració amb els tutors i les tutores de les classes i el personal de suport necessari programarà activitats com presentacions de llibres, recitals de poesia, exposicions, clubs de lectura, encontres amb autors i il·lustradors, tallers de formació en l'ús de la biblioteca i qualsevol altra activitat que pugui realitzar-se a les aules o a la

resta del centre, tot al llarg del curs escolar i molt especialment per a la celebració del Dia del Llibre o qualsevol altre esdeveniment o setmana cultural.

Les escoles que posaren en marxa el projecte de biblioteca escolar des de l'inici i continuen desenvolupant-lo en l'actualitat coneixen molt bé el trontolleig d'aquesta experiència. Tot i que, com ja s'ha vist, en les successives reformes del sistema educatiu es fa esment de les biblioteques escolars com a centre de recursos fonamental per a l'aprenentatge, el cert és que des l'Administració educativa mai no s'ha arribat a concretar el suport que han de rebre per al seu correcte funcionament. Això ha fet que al llarg d'aquest temps, a casa nostra, hagen quedat per definir les accions precises que garanteixen l'estabilitat de les biblioteques escolars, que s'hi hagen viscut moments d'iniciatives de col·laboració més significatives i d'altres molt més improductius que han acabat reduint notablement el debat sobre la necessitat d'un funcionament digne de les biblioteques escolars, tan necessari en un moment en què s'intenta implantar de forma generalitzada l'ús de les noves tecnologies també en aquest àmbit i el funcionament dels plans per al foment de la lectura en tots els centres docents.

En qualsevol cas, la biblioteca escolar així com les biblioteques personals i familiars han d'estar relacionades amb les biblioteques públiques i s'han de promocionar mútuament ja que juntes formen un tot que és la Biblioteca.

En aquest sentit, l'organització de visites per a grups escolars s'ha consolidat com una de les activitats principals que s'ofereixen des de les biblioteques públiques a l'escola d'ençà que s'inicià la seua relació, impulsada també des dels Moviments de Renovació Pedagògica, en el context de la democratització que es va dur a terme en la nostra societat.

També en l'actualitat, els canvis que s'han produït en el món de la informació estan modificant significativament tant les biblioteques públiques com l'ús que se'n fa i contínuament sorgeixen debats sobre la renovació a què es veuen abocades.

D'entre les missions que s'atorguen a la biblioteca pública en el Manifest de la Unesco, subratllem la primera: "Crear i fomentar els hàbits de lectura en nens i nenes des dels primers anys".

Queda clara, doncs, la funció de mediació que els bibliotecaris i bibliotecàries han de realitzar en compliment del seu treball. I és així com cada vegada les biblioteques públiques del País Valencià, i especialment les d'àmbit local o municipal, fan constar en la seua

programació d'activitats encaminades a captar l'interés de nous lectors, a crear hàbits de lectura sobretot entre la població infantil, a més de procurar la formació dels usuaris i la col·laboració amb altres agents de l'animació a la lectura en els entorns familiar i escolar.

És conegut de tothom el cas de persones que tan bon punt els naix una filla o un fill s'apressen a proporcionar-li el carnet de soci del seu club esportiu favorit. Ni de bon tros és comparable, però de mica en mica va manifestant-se també l'interés d'algunes famílies per proporcionar als nadons el carnet d'usuaris de la biblioteca del barri. I és que, com ja queda dit, afavorir un encontre primerenc dels infants amb els llibres és una bona manera d'iniciar-hi relacions plaents i per això algunes biblioteques pioneres disposen ja d'espais específics destinats a fer possibles aquestes pràctiques inicials, on els familiars poden acompanyar els bebès en les seues primeres trobades amb els llibres.

Les biblioteques públiques valencianes posen a l'abast dels usuaris a més de llibres, periòdics i revistes en el suport de paper habitual, altres materials en suports de tecnologies diverses. S'hi fa lectura en sala, préstec a domicili, sessions de contacontes, exposicions i presentacions de llibres, encontres amb autores i autors, elaboració de guies de lectura, orientació lectora personalitzada, organització de tallers i cursos de formació dels usuaris i d'altres mediadors, amb la finalitat d'aconseguir el màxim gaudi en la lectura.

Altres àmbits i estaments

Més enllà dels àmbits familiar, escolar i bibliotecari, on hem comentat que es realitza la major part de les pràctiques del foment lector, altres entitats hi tenen també un paper rellevant per la seua acció directa amb els lectors i lectores o bé de manera indirecta, a través de la formació, l'assessorament i el suport que ofereixen als mediadors.

D'entre aquestes entitats, destaca, tant pel volum i l'abast de les seues actuacions com pel prestigi que s'ha guanyat dins del món de la LIJ i de l'animació, la "Fundació Bromera per al Foment de la Lectura".

Aquesta Fundació, que va ser creada l'any 2002 i està dirigida per Josep Antoni Fluixà, té com a objectiu promoure la lectura, especialment entre la població infantil i juvenil de la nostra societat. A més de facilitar activitats adreçades als propis lectors s'ocupa de la formació de mediadores i mediadors en qualsevol dels àmbits.

Legendes Valencianes
El dragó del Patriarca
Josep Franco

Amb aquesta finalitat col·labora amb diverses entitats entre les quals destaquen la majoria de les escoles del País Valencià, instituts i universitats, ajuntaments, biblioteques, associacions culturals, mitjans de comunicació, organitzacions polítiques, etc. En les seues actuacions en l'àmbit docent proporciona assessorament i formació tant als ensenyants en general i als responsables de les biblioteques com a les mares i als pares interessats en qualsevol aspecte referent als llibres i la lectura.

Així mateix col·labora en l'organització d'activitats diverses arreu del país per a commemorar el Dia del Llibre, organitza rutes literàries, col·labora amb les trobades i la promoció de contacontes i en els Premis d'Innovació Educativa, on va introduir la modalitat de foment lector a les aules, tot instant a crear el Premi d'Experiències de Foment de la Lectura.

Entre d'altres, promociona les campanyes "Llegir en valencià", "Llegim tradició", "Lectura, literatura i TIC" i "Primavera del llibre i la lectura", aquesta darrera amb sessions formatives que es duen a terme arreu del País Valencià, tant per a mediadors dels àmbits educatiu, familiar i cultural o social, com a públic infantil i juvenil.

Adreçades directament als lectors, organitza activitats com ara l'exposició "Com es fa un llibre" i les Maletes viatgeres.

Entre les publicacions de la Fundació hi ha els Quaderns didàctics per a la celebració del 2 d'abril, Dia Internacional del Llibre Infantil i Juvenil, i els llibres no venals *Llegir per créixer, guia pràctica per a fer fills lectors* de Joan Carles Girbés i *Poemania, guia pràctica per a fer lectors de poesia* d'Anna Ballester.

Destaquem finalment que la Fundació compta amb diversos llocs de consulta en Internet, Blocs, un espai a Facebook i la xarxa "Literatura infantil i juvenil" que es va crear per desenvolupar el curs "Llegir i fomentar la lectura infantil i juvenil a l'era digital" i que s'utilitza com a mitjà de comunicació entre alumnes i professorat i disposa d'un fòrum de debat de qüestions diverses relacionades amb la LIJ.

* * *

Altres entitats, sorgides d'entorns relacionats amb la docència, dignes d'esment pel que fa a la seua tasca en la difusió dels llibres i l'animació a la lectura són el "Col·lectiu de Literatura Infantil i Juvenil Pep Sempere", el "Grup Leo" i l'entitat "Món d'Animació".

A l'empar de l'Escola d'Estiu d'Elx l'any 1983 va nàixer un "Col·lectiu de Literatura Infantil i Juvenil", que encara continua funcio-

nant en l'actualitat. L'any 1993 van publicar el llibre *De la animació a la lectura y otras confusiones*, on exposen reflexions i pràctiques al voltant del foment de la lectura entre infants i joves. Recentment han adoptat el nom de “Col·lectiu de Literatura Infantil i Juvenil Pep Sempere” en memòria del company que en va se cofundador i coordinà el grup fins a la seua mort esdevinguda l'any 2006. En un punt de la seua web afirmen textualment que senten passió per la literatura, i que llegeixen entre altres coses per a abandonar-se en els ritmes i perdre's en el temps, per a embolicar-se en la màgia de les paraules, per a viatjar al propi l'interior, per a assumir la pròpia identitat i acceptar les diferències personals, per a descobrir a l'altre i el poder de la col·lectivitat. Guiats per aquesta filosofia, que dona un to sempre especial al seu treball, fan comentaris i recomanacions de llibres en Escoles d'Estiu i grups de treball per formar i assessorar mestres i pares, tant en cursos, xarrades, tallers i altres activitats presencials com a través de la seua web, on es pot trobar la “Biblioteca Nautilus”. Es declaren deixebles de mediadors, que consideren imprescindibles, com Federico Martín, Felicidad Orquín, Ana Mª Pelegrín, Gerardo Gutiérrez, així com seguidors-lectors de Gianni Rodari, Wladimir Propp, Antonio Rodríguez Almodóvar i Miquel Desclot, entre d'altres mestres en el terreny de la LIJ.

L'espai “Dilluns poètics”, en el qual participen membres d'aquest col·lectiu i que començà el 2006 com una activitat entre les biblioteques de centres d'Alacant, Mutxamel, Oriola i Xixona, ha rebut el premi Pep Sempere que l'associació Pizpirigaña atorga cada any a persones i grups de treball que es distingeixen per les seues accions o investigacions al voltant de la LIJ. Resulta interessant apuntar ací que gràcies a aquesta activitat justament reconeguda qualsevol escola o qualsevol ensenyant que ho desitge pot rebre telemàticament, cada dilluns a primera hora del dia un poema adaptat al nivell educatiu que té al seu càrrec, amb la finalitat que la poesia entre a formar part de la vida als nostres centres i contribuir així a la iniciació dels infants en el món de la poesia i a la creació d'una sensibilitat poètica a la nostra societat.

No massa lluny d'on iniciava el seu camí el grup d'Elx, ho feia dos anys més tard, el 1985, el “Grup Leo”, a la ciutat d'Alacant. Aquest és un col·lectiu de persones compromeses en el foment de la lectura per plaer entre infants i joves a casa nostra, principalment en l'àmbit escolar i en l'acostament a les aules dels autors i autores més rellevants de la LIJ actual, així com les seues obres. Durant el curs 93-94 crearen, dins del Cefire d'Alacant, un seminari obert

d'animació a la lectura i continuen amb aquesta tasca a través d'activitats com l'organització de diverses setmanes d'"Animació a la lectura", encontres d'alumnes amb escriptors, xarrades, col·loquis i taules redones adreçades a la formació d'ensenyants, exposicions de llibres i la convocatòria periòdica de concursos de contes, amb l'edició d'un llibre no venal que recull les creacions premiades en cada edició.

Destaca especialment la participació del grup en "La Tiza", suplement setmanal que publica el diari *Información*, d'Alacant on, al començament tenien una col·laboració esporàdica, amb motiu de celebracions i commemoracions diverses, com ara el Nou d'Octubre, el Dia de la Pau, o el Dia del Llibre. Actualment aquesta participació està consolidada i cada setmana hi publiquen una pàgina amb recomanacions, comentaris, ressenyes i altres activitats al voltant de llibres de LIJ. També hi promouen, a més, la participació dels propis lectors escolars, amb les seues creacions.

"Món d'Animació" és una empresa dedicada a serveis d'animació sociocultural que va començar dissenyant activitats de foment lector a les biblioteques de Castelló i de les comarques castellonenques per a xiquets i xiquetes d'entre 4 i 12 anys. En l'actualitat les seues activitats s'adrecen a qualsevol mena de públic: des d'infants d'edat primerenca, adolescents, adults, mestres i professorat en general, editorials...

Dins del programa "Contes i bolquers", d'animació primerenca, que ha rebut el IV Premi d'Experiències de Foment de la Lectura, Ciutat d'Alzira, ofereixen activitats per a nadons i mares embarassades, amb especial atenció a infants d'entre 6 i 30 mesos, en un espai que anomenen Bebeteca.

* * *

En un altre ordre, ressenyem també la importància per a l'animació a la lectura que actualment tenen certes actuacions de *contacontes*, com Llorenç Giménez i de *cantacontes*, com Dani Miquel.

Així mateix les pròpies *editorials* que publiquen llibres per a infants i joves, en ocasions participen en l'organització de determinades activitats per al foment de la lectura, entre les quals podríem tenir en compte l'edició de fullets informatius i guies de lectura, encaminades a donar suport a altres agents de l'animació o mediadors com ara pares i mares, ensenyants o responsables de biblioteques i altres entitats. També solen oferir als centres docents altres activitats –normalment posteriors a l'adquisició de cert nombre de llibres

de l'editorial- a cura de personal professional de l'animació. A casa nostra, l'Associació d'Editors del País Valencià compta entre les seues activitats la promoció del llibre i la lectura, participa en fires del llibre tant locals com d'àmbit estatal i internacional com la de Bolonya, on en l'edició de 2010 (dedicada al llibre valencià) es va presentar el portal web "Valencian Books".

També algunes *llibreries* al llarg i ample del País Valencià obren les seues portes als xiquets i les xiquetes, amb sessions esporàdiques de presentació de llibres, encontres amb autores, autors i il·lustradors... o bé ho fan de manera regular com la llibreria Abacus entre d'altres. També s'hi fan xarrades, conferències per a adults, mediadors i mediadores en l' àmbit familiar, però també escolar i bibliotecari.

Finalment, cal recordar encara determinades *organitzacions socials i cíviques*, com alguns col·lectius de dones, que en col·laboració generalment amb les biblioteques municipals o de barri organitzen sessions setmanals de lectura o narració de contes i altres activitats d'animació.

En un moment en què, com diu un exalumne, "dins l'ordinador hi ha la biblioteca més gran que es puga imaginar", no hauríem d'oblidar el paper d'*Internet* en la difusió dels llibres i la literatura, tècniques d'animació a la lectura, propostes de foment lector... i qualsevol altre aspecte interessant des d'aquest punt de vista. Podem consultar webs, accedir a blocs i participar en fòrums entre les moltes possibilitats que ens ofereix la xarxa. Hi podem aprendre de persones anònimes, grups de treball, especialistes o gaudir amb les propostes de professionals que més enllà de la seua feina habitual aboquen amb entusiasme el seu saber fer en determinats espais, com és el cas de la bibliotecària de Cocentaina Dolors Insa que des de blocs com "Poesia infantil i juvenil", "Biblioteca, llibres i lectures", "Pinzellades al món" i "Ones de llibres" es dedica entre altres quefers a promoure el gust per la poesia i la seua difusió especialment entre els infants i a informar dels llibres que es comentenen el programa radiofònic de Ràdio Cocentaina "Fulls al vent, pàgines obertes".

* * *

No podríem concloure aquesta ullada a la situació de l'animació a la lectura i la mediació al País Valencià sense dur a esment la destacada figura de *Josep Antoni Fluixà*. En el IV Congrés de Literatura Infantil i Juvenil Catalana, celebrat a Mollerussa l'any 2009, Carles

Cano afirmava que Fluixà és la persona que més sap sobre el panorama de la LIJ al País Valencià. A aquesta opinió, que en cap moment posaríem en dubte, hauríem d'afegir encara que aquest panorama segurament seria tot un altre sense la seua contribució tant en el camp de la LIJ com en el seu foment, al País Valencià.

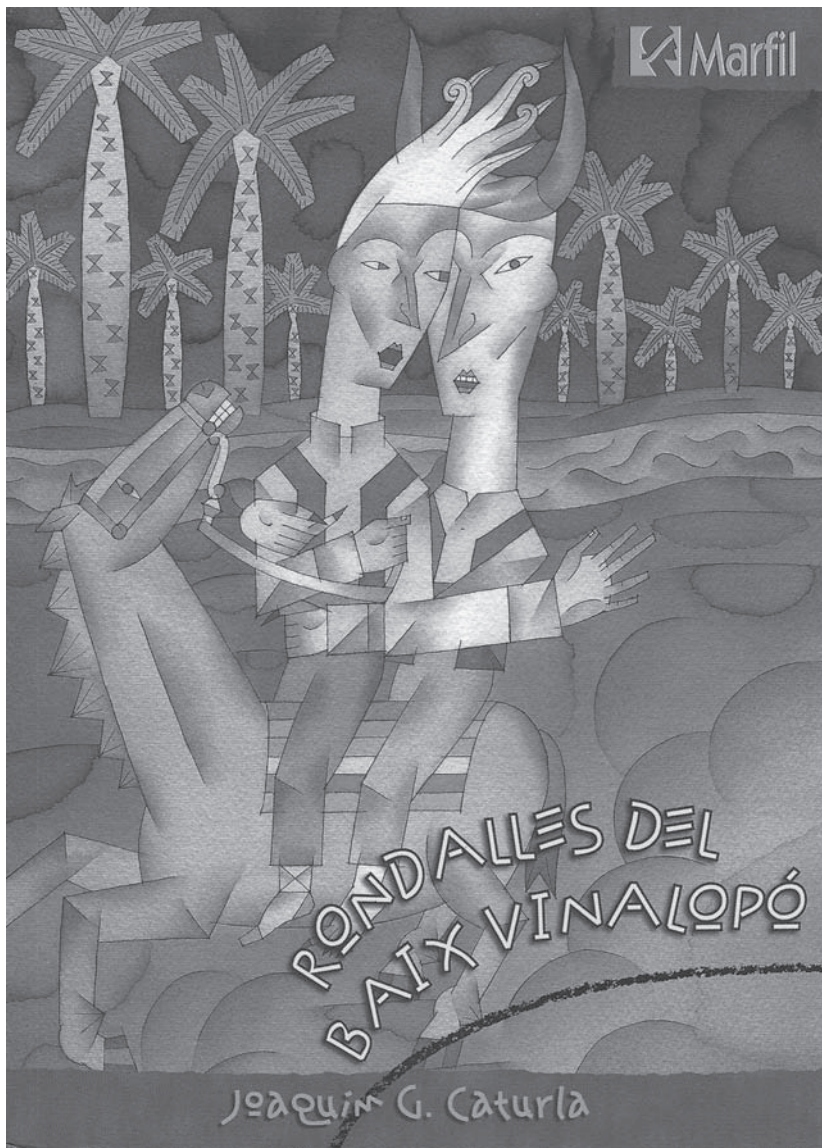
Mestre, escriptor i crític especialitzat en LIJ, Josep Antoni Fluixà és sobretot company de viatge amable, bon assessor, entés, intuïtiu, entusiasta i treballador infatigable. Ha publicat tres poemaris per a adults i diverses obres de narrativa destinades al públic infantil i juvenil, entre les quals esmentem *Gratacelònia*, *La cripta encantada*, *Viatge al país dels cocòlts*, *La reina Ataülfa* i l'obra de teatre *La ciutat dels gratacels*, escrita conjuntament amb Xaro Vidal i que va merèixer el premi de la Crítica de l'IIFV en 2003.

Paral·lelament a la tasca realitzada com a col·laborador de l'editorial Bromera i com assessor del Cefire d'Alzira, des de l'aparició del seu llibre "*Jocs i estratègies d'animació a la lectura*" publicat per la Conselleria d'Educació i Ciència l'any 1995 no ha cessat la feina de llegir per fer llegir -i escriure-, d'organitzar i participar en cursos, conferències, taules redones, tallers, encontres... i un seguit extensíssim d'actes encaminats a la promoció de la LIJ, el llibre en general i la lectura a casa nostra.

* * *

Tot i que al País Valencià es visquen moments d'una certa implicació de les Administracions corresponents amb la promoció de la lectura, el cert és que d'un temps ençà i per circumstàncies diverses vénen produint-se fortes retallades que, malauradament afecten al món de la Cultura en general i a l'entorn dels llibres i la lectura en particular.

També és cert que calen esforços decidits tant des del govern central com des del govern valencià per tal de sensibilitzar la població envers el valor dels llibres i la lectura. Cal que es posen els mitjans necessaris perquè s'elabore un disseny general vertaderament eficaç que abaste el foment de la lectura en tot el territori valencià, per a tota la població, i que es propicie l'elaboració de plans de lectura en els àmbits municipal i escolar arreu del país. Possiblement aquesta seria una bona manera d'integrar els plans que es demanen als nostres centres educatius dins d'una concepció global, que donaria valor al fet lector i a l'animació a la lectura i evitaria potser la seua instrumentalització en favor d'altres objectius escolars que fàcilment es relacionen amb una necessitat general de millora de certes competències bàsiques en l'adquisició dels aprenentatges.

Joaquim González Caturla és, després d'Enric Valor, l'escriptor que millor ha recreat les rondalles.

Consultes bibliogràfiques

- AADD (1994): *I Congreso Nacional del Libro Infantil i Juvenil. Memoria*, Asociación Española de Amigos del Libro Infantil y Juvenil, Madrid.
- AADD (2010): *IV Congrés de Literatura Infantil i Juvenil Catalana*, Associació d'Escriptors en Llengua Catalana, Barcelona.
- Baró, MÒNICA, MAÑÀ, TERESA (1994): *Formar-se per informar-se. Propostes per a la integració de la biblioteca a l'escola*, Rosa Sensat/Edicions 62, Barcelona.
- CASAS, LOLA, CENTELLAS, JORDI (1988): *Jo llegeixo. Una experiència de biblioteca d'aula*, Pirene, Barcelona.
- CELA, JAUME, FLUVIÀ, MERCÈ (1988): *Suggeriments per a una lectura creadora*, Aliorna, Barcelona.
- CERRILLO PEDRO C., LARRAÑAGA, ELISA, YUBERO, SANTIAGO (2002): *Libros, lectores y mediadores*, Ediciones de la Universidad de Castilla-La Mancha, Cuenca.
- CONE BRYANT, SARA (1977): *Com explicar contes*, Nova Terra, Barcelona.
- BUTLLETÍ INFORMATIU DEL COL·LECTIU DE MESTRES DE LA SAFOR. ESPECIAL LITERATURA INFANTIL I JUVENIL (1989). Col·lectiu de Mestres de la Safor, Oliva.
- DÍAZ PLAJA, AURORA (1970): *La biblioteca a l'escola*, Nova Terra, Barcelona.
- (1989). *Cómo organizar la biblioteca en la escuela*, Escuela española, Madrid.
- DURAN, TERESA, ROS, ROSER (1995): *Primeres literatures. Llegir abans de saber llegir*, Pirene, Barcelona.
- DURBAN ROCA, GLÒRIA, (2010): *La biblioteca escolar, hoy. Un recurso estratégico para el centro*, Graó, Barcelona.
- LLUCH, GEMMA (ED.) I ALTRES (2000): *De la narrativa oral a la literatura per a infants. Invenció d'una tradició literària*, Bromera, Alzira.
- MATA, JUAN (2004): *Como mirar a la luna. Confesiones a una maestra sobre la formación del lector*, Graó, Barcelona.
- (2009): *10 ideas clave. Animación a la lectura. Hacer de la lectura una práctica feliz, trascendente y deseable*, Graó, Barcelona.
- FLUIXÀ, JOSEP ANTONI (1995):. *Materials didàctics per a l'ensenyament en valencià: Jocs i estratègies d'animació a la lectura*,

Conselleria d'Educació i Ciència, Direcció General d'Ordenació i Innovació Educativa, València.

PENNAC, DANIEL, (1993): *Com una novel·la*, Empúries, Barcelona.

Consultes telemàtiques

<http://www.fundaciobromera.org/Inici.htm>

<http://bibliopoemes.blogspot.com/>

<http://grupoleoalicante.blogspot.com/>

<http://www.eets.cat/colij/>

<http://www.mondanimacio.com/>

<http://archive.ifa.org/VII/s8/unesco/catal.pdf>

http://www.unesco.org/webworld/libraries/manifestos/school_manifesto_es.html

<http://cpmcervantesdillunspoetics.blogspot.com/>